

UNAMUNO BAI ALA EZ? (Altuna'tar Josu'ri)

Nire idazlekide ona:

Zuk 1986'ko gargarrilean, aurten eta 99." dan azkenengo zenbakian, "Unamuno'ren Euzkadi'ganako jokabidea" izena emon dautsazun idazlanean, Unamuno'k Euskalerriari gorrotoa eutsola esan dozu eta 1901'ean Euzkadi'ri buruz Bilbo'ko Lora-Jokoetan esan ebazan berbak aitutzen dozuz: "Aldenduz zoazen erria zara, ludiko izareari aurrerapena galazoten dautsazu, joan egin bear zara".

Altuna jauna! Oartu egizu esaldi orreik gazte zala esan ebazala eta Lora-Jokoak ziran ezkerero, zer esaten eban asko jakin barik edo gogoak bere trebetasunera ekar-teko esango ebazala.

Ba-dakigu, baita, zelango berba eta gogorapen oke-rrak erabilli ebazan gure euskera ederraren arloan, baiña ori bere asarrea agertzeko izan zala kontuizu: Bizkai'ko Erdi-Maillako Ikastegian euskal-irakasle izateko Sabino'k eta Azkue'k geiago egin eutsoelako.

Eta beste alde batetik, gogoratu dagiguzan euskaldunok bere gazte-aldiari buruz beste idazki batzuk, esaterako "Recuerdos de niñez y mecedad", "Mi religion" eta "Mi diario intimo". Liburu oneitan ez dau Euskalerriaren aurka berbatxu bat be esaten, zuzena ez danik eta bai gogorapen eta berba egokiak erlejiño gaiari buruz: Andra Maria'ren alde agertzen dauan aintza ta oneraspen eta zaletasun aundiak, Bernardo Deunarena dirudi eta sarritan onek baiño teoloji-sakontasun geiago dauka.

Gaiñera erdeldunen aurrean iñok ez dau zaindu ta zuritu olerkia Unamuno'k egin dauan bestean.

Eusko'tar agurgarri eta idazle trebe eutzutetsu ta begirunrez ikusiak diran, esaterako Trueba. Oneri Madrilen eskiñi ei eutsoen aldi-idazkaritza eta gurago izan ei eban Euzkadi'n, Gernika'n, eginkizun ori egitea. Eta Trueba'ri Santander'eko Menendez Pelayo'k olerkiak iraintzen eutsozan, onek andra pasiega'k Bizkaia'n ganora barik ebiltzala esan ebalako.

Gai oneri buruz entzun dagiogun, entzun, Unamuno'ri: "Ertilariak urrintzeko eztenkada ta irri-mirrien aurrean samindurik aurpegi emon dot eritxi orregaz batera euskal olerkaria "zintzoa" dala diñoalako. Bai, egiz, zintzoa da, zintzotasuna ta sakontasuna bardin dira-ta. Oituraren zuzenbidea, ulermenik eta edertasunik gorengoena da".

Zer gaiego esango dogu Unamuno'ren izena gure artean garbitu ta zuritzeko?

Asko ta asko esan geinke, gai au ugaria dala uste dot. Baiña gaurkoz Bilbo bere Uriari abestia aitatu dogu.

Abesti au Idazlariak Renan'ek Ginebra'ri egin eutsona'gaz alderatu eta Unamuno'rena goi-argitsuagoa dala diñoen.

Euskotar guztiok ezagutu bear dogu Bilbo dala Euzkadi'n, Katalunia'n Bartzelona dan lez eta berton dago gauza guztien baliotasunaren ardatza. Beraz, Bilbo goraldu-tean Euzkadi goralzten da.

Ona Unamuno'ren goraldiak: "Zu, nire Bilbo, ez zaitue ezagutzen, bai guzurrez iraindu. Ez zaitue maite, bildurra dautzuelako. Zu zara eurentzat ausnartzeko ezkutukia. Zu berbetan laburra, egiteetan luzea, egite askokoa ta isilla zaralako. Isillezko gizaldiak inguratu eban zure euskaldun gogoa eta erri barritsu ta antzerkibidekoak ez dogula ezer egin uste dabe. Ez genduan berba egin gura gauza aldakorrak eta ariñak esateko. Zure berbak, Bilbo, egiterakoak dira, ez esaterakoak. Gure antziñako lagun genduan Tirso de Molina'k gure Bizkaia gai lez artu ebanean ederto esan eban: Onen burdiñaz eta urreaz alaitzen da España."

• Parkatu, Altuna'tar Josu, zugaz eztabaidan sartu izate. Gure idazkietan eztabaida gitxiegi darabilgula euskeraz uste dot eta geiago erabilli bear genduke. Eztabaidea, gizabidez erabiJli ezkerero, ona izaten da.

LETONA'k

GUZURTIK ASKO DAGOZ

Emen danak daroe, batera-bestera, erreketako ura euren errotara.

Olan ezin da jakin nork daun errazoia. Bakotxak daki zelan esan historia.

Egia maite daunak, zintzoki badabil, guzurren esan baño, lenago nai dau il.

Onelako gizonak, lurrean dauz gitxi, egon badagoz, gero... Auxe dot eritxi.

Olan dago mundua guzurrez bete. Ta zer egin entzunaz askoran berbea?

Guzurren diñoana ez da fiateko. Guzurren gaur niretzat, biar zuretzako.

Azurbakoa dauka izena mingaiñak. Azur barik, garratzak damoskuz samiñak.

Egiaz dabillana ondo urtengo da. Trumoiaren ondoren dator eguzkia.

Artzain mutiko batek guzurren iñoan: "Artaldean otsoaaa!". Eta ez egoan.

Benetan etorrita bardin esan eban. Ez eutsoen siñistu t'ardia eroian.

MAIXUAK esan euskun ikusten dirala, otsoak bildots jantziz. Au, bai, karnabala!

Baita be, esan eban bearko nazala, izan uso antzeko, zintzo ta apala.

Euskaldun barritsuok: GORA EUZKADiri, ta euskeraz ez egin, iñoz b'ez iñori?

Orrelako gizonak, erdeldun artean. Ez daiguzan ipiñi euskaldun partean.

Emen zer palta yaku? Egia? Zentzuna? Au bai negargarria ikusten doguna!

Olan egiten daunak dau jantzi bikotxa. Zintzoak izan eta, bakotxa..., bakotxa.